

Verlengde leertijd en educatieve samenhang. OBS De Boog te Rotterdam

*Deze praktijkbeschrijving is gemaakt met subsidie van
het ministerie van OCW in het kader van het project
Opvang op school. De beschrijving hoort bij het boek
School met vijf O's. Onderwijs, opvoeding, ontwikke-
ling, opvang en ontspanning in een dagarrangement
geschreven door Liesbeth Schreuder, Marja Valkestijn
en Susanne Mewissen.*

Marja Valkestijn
Nederlands Jeugdinstituut

© Nederlands Jeugdinstituut / NJi
April 2008

Verlengde leertijd in Rotterdam

Gemeente en schoolbesturen willen Rotterdamse leerlingen meer kansen geven zich te ontplooiën en bagage mee te geven voor een succesvolle toekomst. Dit voornemen hebben zij neergelegd in het plan *Maatwerk op school; meer leertijd voor kinderen!* Het plan geeft ook antwoord op ontwikkelingen als aandacht voor talentvolle leerlingen en de verplichting voor de school om buitenschoolse opvang te regelen. De gemeente wil hiermee de samenwerking met partners en aanbieders in de wijk bevorderen, de betrokkenheid van ouders vergroten en de sociale cohesie in de wijk stimuleren. Het convenant *Flexibilisering schooltijden* uit 2006 geeft alleen een minimum aantal uren dat kinderen naar school moeten gaan en er is dus geen maximum aantal lessen vastgesteld. Wel moeten de (G)MR-en instemmen met de plannen van de afzonderlijke scholen.

Tien scholen in Rotterdam zijn in schooljaar 2007/2008 gestart met een *dagarrangement* en vierentwintig scholen met een zogenaamd *wijkarrangement*. In beide gevallen verlengen de scholen de schoolweek met maximaal zes uur.

In het geval van het dagarrangement is het activiteiten aanbod voor alle leerlingen vanaf groep 3 verplicht. Dit is gedaan omdat de activiteiten van groot belang worden geacht voor de ontwikkelingskansen van kinderen. De activiteiten zijn in het schoolcurriculum geïntegreerd.

Bij de wijkarrangementen is het aanbod facultatief. De scholen in de buurt werken met elkaar samen om tot een gezamenlijk aanbod te komen. Het streven is om de deelname van kinderen aan de activiteiten van het wijkarrangement zo groot mogelijk te maken, maar verplicht is het aanbod niet.

Wij beschrijven hoe de invoering van het dagarrangement op OBS De Boog in Delfshaven tot nu toe verloopt.

Voor het maken van deze beschrijving heb ik gesproken met Christel Wieman, locatieleider Bospolder van de Boog en Saskia van de Bossche, bredeschoolcoördinator op beide locaties van de Boog. En ik heb kunnen rondkijken op locatie Bospolder op een dinsdag terwijl de verschillende activiteiten van het dagarrangement zoals sport, taaldrukken, drama en handenarbeid in volle gang waren.

Typering OBS de Boog

OBS De Boog is een brede basisschool met één team in twee locaties: één in Schiemond met 260 leerlingen en één in Bospolder met 90 leerlingen. De leerlingenpopulatie weerspiegelt de bevolkingssamenstelling van de wijk. De achtergrond van de kinderen op beide locaties is vooral Turks en Marokkaans. Er zijn weinig Nederlandse leerlingen. Op de locatie in Schiemond zijn er ook kinderen met een Surinaamse-, Kaapverdiaanse- en Antilliaanse achtergrond.

Hoe ziet het programma eruit?

Locatie Bospolder

Vanaf september 2007 gaan alle kinderen op dinsdag en donderdag van 8.30 uur – 16.30 uur naar school. Op deze lange dagen krijgen de kinderen extra activiteiten naast de gewone vakken. De extra activiteiten zijn dans, muziek, techniek, spelen met taal, beweging, toneel, beeldende vorming en filmen. Ook zijn er activiteiten rond voeding en bewegen in het kader van het programma Lekker fit.

Bij het plannen van het tijdstip probeert men rekening te houden met het bioritme van kinderen. Maar dat lukt niet altijd. Het kan dus gebeuren dat er eerst een gewone les is en dan een dagarrangement activiteit of andersom. Tussen lessen en activiteiten zijn pauzemomenten ingebouwd.

De activiteiten worden verzorgd door professionele musici, kunstenaars, acteurs, sportdocenten en andere vakkrachten. Dit aanbod is samengesteld op basis van de behoeften van kinderen en ouders. Daarbij is gekeken wat er in de school, wijk en stad aan aanbod voorhanden was.

De kinderen kunnen per jaar deelnemen aan drie verschillende activiteiten. Zelf kiezen ze op dit moment in welke volgorde ze dit willen doen. Het is de vraag of deze vrije keuze gehandhaafd blijft. De school vindt het beter en gemakkelijker om de kinderen door de leerkracht over de activiteiten te laten verdelen. Zo kan de leerkracht op een gunstige groepssamenstelling letten.

Op de korte schooldagen (maandag, woensdag, vrijdag) zijn er verlengdeschooldagactiviteiten voor kinderen vanaf zes jaar en is er Turkse en Marokkaanse les.

Tussen de middag eten alle kinderen op school onder leiding van vrijwillige overblijfmeeuwerkers waarna ze gaan buitenspelen onder leiding van kinderwerkers van Thuis op straat. Er is soms te weinig gelegenheid voor variatie in het vrije spel, ook op de korte schooldagen.

Zes kinderen maken gebruik van de BSO, die door de brede welzijnsorganisatie de Disc Groep wordt uitgevoerd. Vanaf februari 2008 is de buitenschoolse opvang in de school gevestigd. Er is één kind dat gebruik maakt van de voorschoolse opvang.

Locatie Schiemond

De school is vanaf januari 2008 gestart met het dagarrangement op donderdag tot 16.30 uur. Hier hebben de kinderen extra gymactiviteit, tekstverwerking, koken, toneelspelen en taaldrukken. Een deel van deze activiteiten past in het meedoen aan het programma Lekker fit.

Tussen de middag spelen de kinderen in de speeltuin onder begeleiding van kinderwerkers van Thuis op straat.

Op de andere dagen zijn er verlengdeschooldagactiviteiten voor kinderen van zes tot en met twaalf jaar waaronder activiteiten van de schoolsportvereniging waar 52 kinderen lid van zijn. Rotterdam Sportjaar 2005 gaf een impuls aan een nieuw type

sportvereniging namelijk de schoolsportvereniging. Hierdoor krijgen kinderen de kans om dicht bij huis georganiseerd te sporten.

Er gaan op deze locatie 21 kinderen naar de buitenschoolse opvang van de Discq Groep in een bijgebouw in de school. In de schoolvakanties is de BSO (op beide locaties) gesloten en moeten de kinderen naar een buitenschoolse opvang in een andere wijk.

Samenwerkingspartners

OBS De Boog werkt voor het dagarrangement nauw samen met vakkrachten van Thuis op straat (TOS), Discq Groep, Dienst Sport en Recreatie (S enR), Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR), Kunstenaars in de Klas en de Taaldrukwerkplaats. De leerkrachten en onderwijsassistenten verzorgen ook activiteiten in het dagarrangement, zoals koken en techniek. Verder zijn er altijd een flink aantal stagiaires om de vakkrachten te ondersteunen. Met Discq groep werkt men voor het dagarrangement niet samen omdat die activiteiten te duur zijn (gezien het beperkte budget).

Met Discq Groep onderdeel kinderwerk werkt De Boog al vanaf 1996 samen voor de verlengde schooldag.

Gemeenschappelijke educatieve doelen

OBS De Boog hecht aan educatieve samenwerking met de partners. Zij gaan uit van de gezamenlijke pedagogische visie van scholen en partners in Rotterdam betreffende bevordering van de sociale competentie, het burgerschap en de waarden en normen van de jeugd. Men onderscheidt zeven competenties waaraan gewerkt moet worden; behoorlijk communiceren; samenwerken met anderen; zich invoelen in anderen; initiatief nemen; problemen (helpen) oplossen; verantwoordelijkheden dragen en op zichzelf vertrouwen.

Kenmerken van de educatieve samenwerking

De leerkrachten en de vakkrachten komen na een periode van gewenning steeds meer op één lijn. De bredeschoolcoördinator van OBS De Boog heeft met de vakkrachten vooraf en daarna tweemaandelijks overleg over de activiteit op basis van het "logboek dagarrangementen". Dit logboek is een praktisch hulpmiddel voor de inhoudelijke- en organisatorische kant van de educatieve samenwerking. Het wordt gebruikt om de doelen op het gebied van sociale- en specifieke competenties per activiteit vast te stellen en om vervolgens over de activiteit als geheel en per kind te rapporteren hoe het verlopen is. De bredeschoolcoördinator loopt rond tijdens de activiteiten om te zien of er in de praktijk wordt gedaan wat men op papier heeft aangegeven. En ook om na te gaan of de activiteit bij de kinderen aanslaat.

Met de coördinator van de SKVR en TOS is structureel overleg over de vakkrachten en de inhoud van de activiteiten. De samenwerking met de BSO is veel minder hecht.

Hierover zijn op managementniveau geen afspraken gemaakt. Daarom hangt de inhoudelijke samenwerking met vakkrachten en leerkrachten af van de individuele inzet van de pedagogisch medewerkers van de BSO. Nu de BSO op de locatie Bospolder in de school gevestigd is, verwacht men dat de samenwerking geïntensiveerd zal kunnen worden. Het ligt in de bedoeling dat de pedagogisch medewerkers van de BSO onderdeel gaan uitmaken van het team van De Boog.

Financiering

Van de gemeente Rotterdam krijgt De Boog een subsidie van € 30.000 per schooljaar plus € 12.500 per groep (klas). Hiervoor moet per schooljaar een plan worden ingediend. Een gemeentelijk vastgesteld onderdeel van het plan is € 4.000 per school voor deelname aan het programma *Lekker fit*. Deelname aan het dagarrangement en de verlengdeschooldagactiviteiten is gratis. Voor deelname aan buitenschoolse opvang en de schoolsportvereniging moeten ouders betalen.

Voordelen van de werkwijze

OBS De Boog heeft duidelijke educatieve doelen en een logboek als hulpmiddel om met de partners afspraken te maken over de educatieve samenwerking, qua doelen en inhoud. Tevens is er een goed systeem voor regelmatige evaluatie van de werkwijze resultaten. Er wordt vastgelegd wat kinderen in de verlengde leertijd leren. Dit wordt doorgegeven aan de leerkrachten en aan de ouders. Hierdoor ontwikkelt zich per kind een portfolio.

Het is nog niet duidelijk of er een doorgaande leerlijn is tussen datgene wat de kinderen in de school en in activiteiten van het dagarrangement leren. OBS De Boog vindt dat een doorgaande lijn niet voor alle activiteiten hoeft te gelden, maar ook dat hier nog een wereld te winnen is.

De eerste reacties van de kinderen zijn positief. Zij doen met veel enthousiasme mee aan de activiteiten en vinden het veel leuker dan op straat spelen. De kinderen blijken zich ook tot aan het eind van de dag te kunnen concentreren. Ouders waren bang dat ze de kinderen aan het eind van de lange dag zouden kunnen opvegen. Maar dat is meestal niet het geval. Veel ouders zijn blij dat hun kinderen veilig op school zijn en op een leuke manier nog wat extra's leren.

Punten van overweging

1. OBS De Boog overweegt om met ingang van het volgende schooljaar de deelname aan het dagarrangement niet meer verplicht te stellen voor de kinderen van 4 en 5 jaar. Voor veel kleuters lijkt een schooldag tot 16.30 uur te vermoeiend.
2. De meeste activiteiten vinden binnen de school plaats vanwege de veiligheid en omdat er dan geen vervoersproblemen zijn. De Boog vindt dat kinderen hierdoor te

weinig gelegenheid hebben om buiten te spelen en gaat daarom op zoek naar mogelijkheden voor activiteiten buiten.

3. De gemeente Rotterdam biedt bijscholing aan in het kader van de dagarrangementen, maar de medewerkers van OBS De Boog maken hier geen gebruik van. Men heeft al voldoende ervaring en verwacht dat er weinig van de andere scholen te leren valt.

4. Soms is het lastig om geschikt personeel te vinden voor het dagarrangement. Vakkrachten moeten over pedagogische kwaliteiten beschikken om via hun activiteiten sociale competentie te bevorderen en in de schoolcultuur passen. Voor dit knelpunt is niet gemakkelijk een oplossing te vinden, in noodgevallen worden leerkrachten ingezet.

5. De gemeente heeft een profiel ontwikkeld voor een coördinator dagarrangementen op MBO-4 niveau. OBS De Boog vindt dat een coördinator op Hbo-niveau zou moeten worden ingeschakeld gezien de aard van de activiteiten. Zij hebben een leerkracht voor deze taken vrijgesteld.

6. De tijdsinvestering van de schooldirectie en de bredeschoolcoördinator worden niet voldoende gecompenseerd uit de subsidie van de gemeente.

7. De uurvergoeding voor vakkrachten is volgens De Boog te laag geschat, zeker omdat er in verband met de gewenste groeps grootte bij activiteiten soms twee vakkrachten moeten worden ingezet. Dit ondervangt men op dit moment enigszins door onderwijsondersteunend personeel een bijdrage te laten leveren aan de activiteiten.

8. Of meer lessen daadwerkelijk tot meer kennis gaat leiden is een punt van discussie. De Gemeente Rotterdam gaat dit zeker de komende tijd onderzoeken.

Meer informatie

www.josopschool.nl

Website van de Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving van de Gemeente Rotterdam. Via deze site is onder andere de brochure *Maatwerk op school, meer leertijd voor kinderen* te downloaden.

www.obsdeboog.nl

Website van openbare basisschool De Boog.

www.diskgroep.nl

Website van brede welzijnsorganisatie Disk Groep.

Liesbeth Schreuder, Marja Valkestijn en Susanne Mewissen (2008). *School met vijf O's. Onderwijs, opvoeding, ontwikkeling, opvang en ontspanning in een dagarrangement*. Utrecht/ Amsterdam: Nederlands Jeugdinstituut/ SWP. Te bestellen via www.nji.nl of via www.swpbook.com.